

dalmi rákosizmussal, utána annál jobban ráérezett a teendőre. *Itt láthatólag nem lehet játszani, élni, érvényesülni meg csak kell.* Művelődési korokon, politikai korszakokon, kormányokon töretlenül átívelő karrierjére ad részleges, de nem elhanyagolható magyarázatot ez a habitus, arra az elánra, amely úzi-hajtja áldozatát a Baumgarten-jutalomtól a József Attila- és Kossuth-díjon át egészen a Corvin-lánc talán személye által megadott értelméig, és tovább, legutóbb a Prima Primissima-elismerésig. Majd – valószínűleg az eddigi legfrissebb lecke sikeres elsajátításaként – az átételességig (?), a szarkazmusig (?): „részletesen leírtam erős vonakodás után lefejtett hálóingét is ilyen jellegű együttlétük első éjszakáján”. Jól lehet az idős emlékező meglehetősen derűs öniróniával idézi fel e ponton érettségizőként tervezett regénye cselekményének döntő jelenetét, annyi biztos: ha csupán egyetlen hasonló stílárius gyöngyszem is becsúszna valamelyik közönséges literátor halandó kéziratába, akár figyelmetlenségéből, akár szándékosan, nemigen számíthatna komoly kiadó hajlandóságára az opusz kapcsán. De hát ez az elvi, közönséges literátor halandó nem Szabó Magda, amiből minimum annyi következik, és nem csak logikailag, hogy Szabó Magda korántsem közönséges literátor halandó. Tehát: „Quod licet Jovi – feministáknak Jovae? –, non licet bovi!”

Nos, vannak disszonáns, visszatetsző dolgai is Szabó Magdának, főleg mérhetetlen öntudata zavarónéha. Egyvalamit viszont elfelejtettem mondani eddig: a könyv letehetetlen. Most sem ironizálok. És nem viccelek. Debrecennel nem is volna ajánlatos. Bele lehet szédülni itt abba, hogy mi történelmileg ez a város. Tudás, szorgalom, teljesítmény, meg fájdalom, keménység és „hazafiúság”. És malomolja, és „durva kezek”. És örülünk, hogy Szabó Magda személyében ilyen felkészült diplomatája akadt országosan, európaiag.

KOLLÁTH BARNABÁS

(Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003, 417 oldal, 1800 Ft)

FALUDI ÁDÁM:

Angyalbélrő patakot keres

Angyalként zuhanórepülésben érkezni a századba („rossz röppálya, téves paraméterek”), megérteni, s ebben a megértésben megformálódni: erről szól Faludi Ádám kötete. Azután a megértés, önmegértés folyamatában folyton akadályt jelentő világ helyett belefördülni, *belebonnyolódni* a már-megélt nosztalgikus visszajátszáiba: erről is szól.

Az identitáskeresés, a helyet nem találás, a (szövegszerű) én megte-

remtésére tett kísérlet néhol melan-
kolikus, néhol (ön)ironikus. Ez utóbbi
mindenképpen kedvez a szöve-
geknek, míg az előbbi nem feltét-
lenül (modorosságot csempész a
novellákba, lásd például *Káosz Kis-
herceggel* vagy *A Mederőrt*). Ezen
szövegek emblematikus darabja –
amennyiben az én és a világ humo-
ros, groteszk összeütközéseit köz-
pontinak tartjuk – az *Ötvenedik föl-
detérés vadászmezőn* című, amelyben
a képi elbeszélés az ismétlődő állító
mondatokból („angyal vagyok”) emel
falat magának. A világ megér-
tése, illetve sajátá tétele azonban –
legyen az a Galla-patak egy szakasza
vagy akár egy mondat – folyton
meghiúsul.

Az angyallal való, természetesen
szimbolikus értelmű azonosítódás –
amit már maga a cím is jelez, össze-
kötve, összefogva a történeteket,
egységes szerzőképpel ruházva fel
azokat, megteremtve a kötet egysé-
gét – eleve veszélyes határon mozog,
mind stilisztikai és hangulati szem-
pontból, mind tartalmi kapcsolatait
tekintve. A Kisherceg-novella pedig,
talán a Saint-Exupéry-hős illetve
-regény „agyonidézése”, „elcsépeltsé-
ge”, divattá válása miatt kissé szeren-
csétlen irányba mozdítja el a szerzői
öndefiníciót. (A *Káosz Kisherceggel*
egyébként intertextuális kapcsolatai
révén Kosztolányi *Mint aki a sínek
közé esett...* című szecessziós versét is
felidézi az olvasóban: „s akkor olyat
látott, amilyet aztán soha többé”.)

A Kisherceg világunkban nem arat
sikert („Te egy kishörcsög vagy”), visz-
szahúzódik tehát saját történeteibe,
„hogyan gyermekkorom elhagyott ré-
szével randevúzzak”: a múlt üvege
mögé zárt lemezekkel, patakparttal,
lomokkal, hajdani horgászatokkal,
történetekkel. Ezeknek a „saját törté-
neteknek”, „elhagyott részeknek” ki-
vétel nélkül központi eleme, kulcsa az
idő, illetve annak múlása, a dolgok fi-
zikai és szellemi értelemben vett rom-
lása. A lakótelepek nyomasztó töme-
gei mellett Vihar kutyájával még strá-
zsáló mederőr egy elmúlt rend, idő
és életforma hordozója (*A Meder-
őr*), akárcsak a fészkerben őrzött, no-
vellatémául kínálkozó szikvizes pa-
lack (*Bányi Lajos Szikvízgyára*), az
ócskapiacra beszerzett lemezgyűj-
temény, amely barázdáiban vigyáz-
za a múltat (*Mikrobarázdákban a tá-
vol átfogó története*), vagy a redőnyzár,
amely régimódi szerelők módszerei
után áhítozik (*Redőnyzár*). A múlt
konzerválásának, kimerevítésének
legsikerültebb szövege a *Légyott*,
amely fájdalmas iróniával beszél az el-
veszített időről, a tabló üvege mögé
szorult légy tetemének ürügyén.

Az olvasót szórakoztatja a törté-
netmondási kedv, a „történetburján-
zás”, no meg a vágy a fantasztikum-
ra, amely jól sikerült csattanókban
ölt testet, ironikus, parodisztikus
szövegeket kerekítve. Ilyen *A kalap-
pörgető*, amelyben az elbeszélés fan-
tasztikus síkra váltása mögött – iro-
nikusan – talán az elbeszélő által elfo-

gyasztott fröccsök növekvő száma áll, vagy a *Gépregény*, amely az ördöggel cimborálás klasszikus szüzséjét pendíti meg. Az *Ezüstpisztráng* egy Ör-kénnyel való fantasztikus telefonbeszélgetés – Örkeny stílusában íródott – története, az *Életterek* örkenyi filozofálással a Kamaz autógumit és az élet nagy kérdéseit állítja párhuzamba, a *Lucifer Bánhidán* pedig már címében is a groteszk mesterére játszik.

A látszólag eklektikus kötet egyes darabjait a szerző nyelvi mítoszának olyan elemei fűzik össze, mint a patakpart, a halak, a múlt zenéje, a gombák, ezekből pedig összefüggő *szerző-funkció* konstruálódik, saját szövegvilággal. A kötet talán az a vágyott patakszakasz, amelyet szerzőnk csellójátéka tölt be.

TAR PATRÍCIA

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2003,*
140 oldal, 1300 Ft)

GYÖRE BALÁZS:

Halottak apja

Egy könyv fekszik az asztalomon; borítójának bordó háttere előtt világos csík és téglalap metszi egymást keresztformán. A csíkon egy szókapcsolat: *Halottak apja*, a téglalapon egy név: Györe Balázs, egy fényképre szedve, amely (nyilvánvalóan) a szerző apját (a könyv témáját) ábrázolja,

tótágast állva, „kidudorodó nemi szerv”-vel (Györe megfogalmazása; meri észrevenni és le is meri írni!). „Az igazolványképen szemüvegben látható [...] Nézem ezt a férfit a fényképen. Tudom róla, hogy ő az apám. Tudom, de nem érzékelem. Felfogom, de nem érzem. Mi közünk van vajon egymáshoz, azon túl, hogy annyi minden összeköt minket?” Milyen pontos és visszafogott „előresej-tetése”, „összefoglalása” a könyvnek a kép e két mozzanata (a háttér „sivata-gával” együtt), illetve a képválasztás maga s a borító elemeinek elrendezése! (Hrapka Tibor a tervezője.)

Forgatom kezemben a könyvet, s látom, hogy a fülszöveg írója is rátalált arra a két szóra, amire én az előbb: „Györe könyörtelen pontos-sággal és visszafogott érzelmességgel állít emléket egy apának.” Akkor folytatom ezzel: Györe („könyörtelen”) pontosságával. S először is az-zal, hogy kinek és minek nem ajánlanám ezt a könyvet. Nem ajánlanám szülőknak szánt ajándéknak: még („könyörtelen”) célzásnak éreznék a (szükségképpen) elhibázott szü-lő-gyerek kapcsolatra; sem azoknak, akiknek él még az apja/anyja: még ihletet merítenének belőle egy „tisz-tázó” beszélgetéshez. Ami (szerintem, aki megpróbáltam) garantáltan csak rossz(abb)ra vezet. Igazán őszintén beszélgetni talán csak halottakkal (önmagunkkal) lehet.

„Élete nagy részében megszólít-hatatlan volt. Nem lehetett beszélni